

מסורת הש"ם

(א) גי'א זידי, (ב) פסחים לה, קיד: (ג) תוספתא פ"ד ה"ו, (ד) לעיל לה, (ה) תוספתא פ"ד ה"א, (ו) לעיל ט, (ז) וי"ן, (ח) דברים טו, (ט) נע' בית סמן ח ובענין שם, (ע) מלנין קו, וע"ש במד"ה וי"מ],

הגהות הב"ח

(א) גמ' טרגים זריח כ"ל ומיבת סולת נמחק: (ב) שם ועל הירקות הוא אומר: (ג) רש"י ד"ה חילקא וכו' במועד קטן, י"ב ס"פ מי שספק דף י"ג חילקא טרגים וטיטני חילקא חדל לתרי טרגים חדל לתלת טיטני חדל לרבע: (ד) שם ד"ה כותבות וכו' תמרים והוא דבש: (ה) תוס' ד"ה הסוכס וכו' למינין לעיל, י"ב ריש ל"ו: (ו) ד"ה נתן וכו' סבור שהיא מנדיק: (ז) בא"ד טעמה כס' א"כ חמנו לעולם כו"ל ומיבת חמנו וא"כ נמחק:

גליון הש"ם

גמ' הבוסס ב"ו, ע"י רש"י (לעיל) לו ע"כ ד"ה כסן מנגלה ז ע"כ ד"ה דלופסיה (ונומאס פא ד"ה שטסקן): תוס' ד"ה הבוסס ב"ו שבא הבטיס ביילי ליה בההוא וע' לקמן מ"ד ע"כ: תוס' ד"ה נתן ב"ו דאניו שוהת בקביעות רק שלא לונביו, ע' לקמן י"ט ע"כ תוס' ד"ה נדר:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"יש כתב, א"כ יזמנו ויחזרו ויזמנו לעולם. ב. בתוס' ר"יש כתב, א"כ ר"ג לא אמר אלא היכא ששוהת בקביעות אבל כמלא לוגמיו לא היה מצריך לברך ג' ברכות.

לעזי רש"י

מ"ל, דוחן, פנינין, סוג של דוחן.

רבינו חננאל

[הבוסס את החיטה מברך בורא פרי האדמה. וכן באורו. ביטלו לחיטה בורא מיני מזונות. ודווקא דמתבירי באסיחא אבל ביטלו בעינייהו בורא פרי האדמה. ביטלו לאורו שהכל, ולבסוף, בחטה ברכה אחת מעין שלש ואורו ולא כלום]. והתנא אלו הן מעשה קדרה חילקא טרגיס סולת זידי וערסן. ומפרש בגמרא חילקא חיטי דמתבירי באסיחא ב"כ, טרגוס ג' ג', וזר ד' ד', ערסן ה' ה', ועבידיהו בקדרה מברך עליו בורא מיני מזונות. אבל היכא דשליק ליה חיטי בעינייהו דלא תבירינהו כלל, בורא פרי האדמה. מאי טעמא בעינייהו קיימי כדמטיקאר. ובפרק מי שחפץ מפרש חילקא א' לב, טרגוס א' לב, טטיני א' לר'.

קמ"ל כל שהוא. דלע"ג דכולהו מחד מינא צעינן דליהוי מחמשת המינין ואי לא לא מצרכינן עליה צורא מיני מזונות: אורו. מ"ל: דוחן. פנ"ץ: **כמעשה קדרה**. זרכה שמצרכין על מעשה קדרה של חמשת מינין: **זרכה אחת מעין ג'**. בשלהי פרקין (דף מד.) מפ' לה על המחיה כו': ואורו לאו **מעשה קדרה**. דקא מפקת ליה מכלל מעשה קדרה לזרכה אחרת: אלו הן **מעשה קדרה**. לענין זרכה: חילקא טרגיס

וריו וערסן. מפרש להו במועד קטן (א) חטוי דמתצרי

באסיחא חדל לתרמי: **טרגיס**. חדל לתלת: **וריו**. חדל לרבע: **ערסן**.

חדל לחמש: **הא מני**. הך מתניתא

דקמני אורו כמעשה קדרה רבי יוחנן

והסניא כו'. ה"ג **אכל רבנן לא ורבנן לא**

והסניא כו'. ו"לג והלכתא ומהלכות

גדולות הוא: **הבוסס**. כמות שהיא:

אפאה ובשלה. לאחר שאפאה בתנור

ועשאה לחם חור ובשלה זמיס:

שהפרוסוס קיימות. שלא נמוחו

בצשולן: **זרכה אחת מעין ג'**. על

המחיה ועל הכלכלה. ובשלהי פרקין

(דף מד.) מפרש לה: **אלא לאו רבנן**

האל. וקמני צמ"מ ומיוצתא דרבי

ושמואל: **הא רבי יהודה כו'**. הא

דקמני צורא מיני זרעיס ר' יהודה

היא דקמני לכל מין ומין מעין זרכמו

כדמפרש לקמן בפירקין (דף מ.)

אליביה הלכך לירקות צורא מיני

דשאיס לחטין דזרעיס נינהו צורא

מיני זרעיס. ולרבנן זין זרעיס זין

ירקות צפה"א ולא צעינן לכל מין

ומין מעין זרכמו: **ולא כלום**. כלומר

אין טעון מצרכות פירות ארץ ישראל

ולא כלום אלא צורא נפשות רבות

ככל מידי דלימיה משצעת המינין:

כוסבות. הס תמרים (ו) והס דבש

האמור בצצעת המינין" שהדבש

זכ מן התמרים: **קפץ וזיך**.

לאחריהן: **משמו**. של ר"ג:

ולא

מברך עליו ב"פ האדמה טחנו אפאו ובשלו אף על פי שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף מברך עליו ברכה אחת מעין שלש מני אילימא ר' יוחנן בן גורי היא דאמר אורז מין דגן הוא המוציא לחם מן הארץ ושלש ברכות בעי ברוכי אלא לאו רבנן היא ותויבתא דרב ושמואל תויבתא: אמר מר הכוסס את החטה מברך עליה בורא פרי האדמה ורתניא בורא מיני זרעיס הא ר' יהודה והא רבנן דתנן וע"ל ירקות (ו) אומר בורא פרי האדמה ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: אמר מר הכוסס את האורז מברך עליו בורא פרי האדמה טחנו אפאו ובשלו אע"פ שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש והתניא ולבסוף ולא כלום אמר רב ששת לא קשיא הא ר"ג והא רבנן דתניא **ז"ה הכלל כל שהוא משבעת המינים רבן גמליאל אומר שלש ברכות וחכמים אומרים ברכה אחת מעין שלש ומעשה ברבן גמליאל והוקנים שהיו מסובין בעלייה ביריחו והביאו לפניהם כותבות ואכלו ונתן רבן גמליאל רשות לר' עקיבא לברך קפץ וברך רבי עקיבא ברכה אחת מעין שלש אמר ליה רבן גמליאל עקיבא עד מתי אתה מכניס ראשך בין המחלוקת א"ל רבינו אע"פ שאתה אומר כן וחברך אומרים כן למדתנו רבינו ייחיד ורבים הלכה כרבים רבי יהודה אומר משמו כל שהוא משבעת המינים ולא**

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

לז.

בורא נפשות רבות וחסרונם. כמו לחם ומים שאי אפשר בלא הס (ס) ועל כל מה שצורא להחיות זהם נפש כל חי כלומר על כל מה שצעולם שגם אם לא צראס יכולין העולם לחיות בלא הס שלא צראס כי אם לתענוג צעלמא כמו תפוחים וכיוצא בזה ומסייס צרוך חי העולמים וצירושלמי צרוך אמה ה' חי העולמים:

אם הפרוסות קיימות. יש מפרשים דהיינו כשהלחם אינו שרוי זמיס כ"כ שאס יקח הפרוסה שלא ישצר: **ר"ש"י פ' אורו מ"א**. ויש מפרשים ר"יו ולהאי פירוש יש לפרש דדוחן היינו מ"ל:

תויבתא דרב ושמואל. צאורו אכל אדוחן לא הוי תיוצתא ואפשר דהוי הלכתא כותייהו ולא מצרכינן עליה צורא מיני מזונות: **הבוסס חטה צריך לברך עליה בורא פרי האדמה**.

שהרי אפילו צקממא דחיטי אמרינן לעיל (ס) מצרכין עליה צפה"א ולרבי נחמן לא ס"ל הכי משום דאשמנו ומיהו בללחריי יש לספק מאי מצרכין אס מצרכין על המחיה ועל הכלכלה ומסייס על האדמה ועל פרי האדמה דלא אשכחן זרכמ על המחיה ועל הכלכלה אלא היכא דצריך עלייהו צרישא קודם אכילה צורא מיני מזונות ור"ת הגיה במחזור שלו על האדמה ועל פרי האדמה כו' וחזר צו דלא אשכחן צשוס מקוס הך זרכה דלקמן (דף מד.) מפרש זרכה אחת מעין ג' וקאמר במששת המינים על הארץ ועל המחיה ועל ז' המינים על הארץ ועל הפירות ועל האדמה ועל פרי האדמה לא הזכיר ועוד מדקאמר הכא על הכוסס את החטה מצרך צורא פרי האדמה וקאמר בזהדיא טחנו ואפאו פת עד אס אין הפרוסות קיימות בתחלה מצרך צורא מ"מ ולבסוף זרכה אחת מעין שלש ומדלא קפין הכא גבי כוסס החטה מצרך לאחריו זרכה אחת מעין שלש ש"מ דכוסס לייכא זרכה לאחריו מעין ג' והא דקאמר כל שהוא מין דגן ולא עשאו פת וכו' וחכמים אומרים זרכה אחת מעין ג' מיירי דעצדיניהו קעין דייקא דחשיבא אז אכילתו אכל הכוסס את החטה כי דלא חשיבא אכילתו כ"כ אע"ג דהיא מן חמשת המינים אינו מצרך לאחריו זרכה מעין שלש אלא צורא נפשות רבות וכו' ומיהו אומר הר"י שיס לספק שמהא חכמים כיילי ליה בזההא מין דגן ולא עשאו פת וכו' וחכמים אומרים זרכה אחת מעין שלש וגכון להחמיר שאין לאכול קליות או חטים שלוקות אלא בתוך הסעודה שאז זרכת המזון פוטרמן אס לא נתמעכו יפה דהוו כמו דייסא וצירושלמי יש שגס האמוראים היו מסופקים דקאמר הדין דאכיל סלת פירוש קליות

חציצא
אכילה שלא בזרכה קרי כוסס (וחזרוי טו.)

עין משפט ור מוצה

לח א מיי פ"ג מהל' זרכות הל' י סמג עשין כו טושי"ע אר"ח ס"י רח סקי"ז:

לוי ב מיי שס הלכס ד סמג שס טושי"ע שס סקיף ז:
לוי ג מיי פ"ה מהל' חפץ ומלה נהל' אן ופ"ו נהל' דן סמג לאזין עט טושי"ע אר"ח סימן חג סקיף א:
לח ד מיי פ"ג מהל' זרכות הל' ז טושי"ע אר"ח ס"י ר"ח סקיף ד:

לח ה מיי שס הל' ח סמג עשין כו טושי"ע אר"ח ס"י קסח ספי י:
ס ו ד מיי שס הלכס י סמג שס טושי"ע אר"ח ס"י רח ספי י:

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם ובלבד שלא יראנו. יסבאל כשהוא לוקט מן הערלה (כדומר סתה שהוא ספק ערלה ב"ח) והא דמנא לעיל בצורא מומר, שנקלט כבר אכל למחמא אינו אומר לו הן דר ולקוט (קדושין טז.). פיטמא של רמון. הוא שומר על פיו והקן שומר לאחר על גבי הפטמא, כמו שיש על אפוחס שומר על גבי שומר (חזרוין ק"ח). מתחיל ערלה. שומר הגזל קצינות המתרים בקטין, כעין פסס הגזל בקטנת אהוי יער הדקות (פסחים זב.). אסירי. משום ערלה, דלא הוו כעץ אלא שס פירי עליהם, הואל דעשו שומר לפירי (שם). אין קרצין את האגולות בשביעית. לעניס מפני שמתיר הפרי ומהמא אמר לאלה ולא להפסד (שם). משיבציאר. מחלת העלון כימי ניסן (שם). משיבצור. משגדלו העניים קאז ועקדלו גירוש ולקמן מפרש שיעורו ככול הללן (פסחים ג.). משיבצור. משיגזל הין עליון והוא כעין מתחיל ודומה לו (לעיל) הפטמא של רעון מנצרך והקן של אין מנצרך (שם). הוא בוסר הוא גרועה הוא פול הדבץ. דלאר כל היכא דמתן או בוסר או גירוע כולו חדל נינהו, בוסר מתן געוין (א). משעת כניסת המיס לבוסר (שם). פול הדבץ ס"ד. הא גנפנים קיימי (שם). מאן שבעת ליה. מאן תנא דשמתת ליה דלאר בוסר הוא לסוי פירי, דקקמני משיבצור, דהיינו בוסר, אכל סמדר לא, רבנן הוי, וקמני דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מין ויק הוא מפני שהוא דמוזי צסאר אילנות. הא דרבי אפי הוא בוסר הוא גרוע נקט הכא משום דלא מומא גירוע היינו סמדר וי' יוסיק הוא (שם). כס מלפלי. אין זה יצוב הדעת שאין זה דרך אכילמו (יומא פא.). זה הפלפלין. אלאמא מאלל קרי ליה (שם). חייבין בערלה. מין אילן הוא (שם) דלא מומא מ

עין משפט
גזר מצוה

בא א מיי פֿיג מהל' נכרות הלכה ד סמג
עשין כז טוש"ע ארוח ס"י רח
סעיף ב:

בב ב מיי פֿיז מהל' תמדין ומוספין הלכה י:

בג ג מיי פֿיג מהל' מעשה הקדננות הלכה י:

בד ד ה מיי פֿיג מהל' נכרות הל' ח סמג
עשין כז טוש"ע ארוח ס"י קסח סעיף י:

בה ו ד מיי פֿיז מהל' נכורים הל' יב סמג
עשין קמא טוש"ע יו"ד ס"י קסח סעיף טו:
בו ה ט טוש"ע ארוח סס סעיף טז:

בז ז מיי פֿיז מהל' נכורים הל' יד סמג
עשין קמא טוש"ע יו"ד ס"י כטס סעיף ז:

רבינו חננאל

אמר רבא דהטא דחקלא. פירוש, מאכל שנושעין בקדרה משמן ודבש וקמח, במחצות שהן עשירים בטרופים הדבש, בחקלא שהן אנשי כפר והן עניים מרובים קמח. אמר רב יוסף האי חביצא אי את ביה פדורין כוית וכו'. פי' חתיכות שנותנין במרק. מאי הוי עלה בר ששת אמר אפילו פדורין שאין ביה כוית מברך עליהו המוציא ורבא אמר והוא דאיבא תוריתא דנחמא עלייהו. פי' שיש עליו תואר לחם ולא נשתנה התואר לחם. וקיימא לן כרב ששת דהא רבא מפרש טעמיה, ונעשה רב יוסף יחיד גבי רביס. ואם אין בהם תואר לחם מלא תואר סמדי מבושל, אעפ"י שהיה אפוי, מברך בורא מיני מזונות ואח"כ מעין שלש. ואין מברכין המוציא על פדורין פחותים מכיות אם אין בהם תואר לחם. טרוקנין וכו'. טרוקנין הוא כובא דאריעא גובלא בעלמא הוא, שאופין אותו על הארץ, אמר רבנן יוחנן פטורה מן החלה, דהא חיוב חלה מעריסה, שנאמר ראשית עריסותיכם חלה תרימו. תרומה. טריתא פטור מן החלה. ולא איחבדין לן מאי היא, איבא דאמרי לחמא דהנדיקא, ואיבא דאמרי מירחא גביל, והיינו קמח כשנוגנין אותו בחורץ מים וחותנין. ונאיין הדברים שאין ללושין בדרך עיסה. מיהו לחם העשוי לכותח אם עשאו כעכין שנושכות זו בזו, ויש מפרשין כמין חלות חיובות. אם עשאו כלימורין, פי' כגון עמודים ארוכים, כדגרסינן עושה לו למורין וכו', גלי דעתיה כיון דעשאו כלימורין, לשוחקו בעי ליה ולא לאכילה קא מכיון, הלכך פטור מן החלה.

לז:

חביצא דאית ביה פדורין. פרש"י כמו שלנייק"ק (א) ולא"ת והתניא לעיל בזמן שהפרוסות וכו' אין הפרוסות קיימות לא יצרך עליהן המוציא אע"ג דלית ביה כוית וי"ל דרב יוסף מפרש ליה הפרוסות קיימות היינו ככוית ואין הפרוסות קיימות בשאין בהן כוית וכן מפרש נמי צירושלמי ולא"ת ואיך מדמה רב יוסף פרורי מנחות לפדורי חביצא וי"ל כיון שנטגנין בשמן כנתבשלו דמי ומיהו קשה דלקט מכולן כוית דקאי אחמשת המינין ולא אמנחות כמו שאפרש והתם (י) נמי לא מיירי בשנתבשלו ומאי מדמה לחביצא שהוא מבושל לכך י"ל חביצא היינו פדורין הנדבקים יחד על ידי מרק או על ידי חלב כמו חביצא דתמרי (ט) שהן נדבקיין:

היה עומד ומקריב מנחות. פרש"י צעל הצית המהנדז מנחה ודוחק גדול הוא דהיה עומד ומקריב משמע ככהן המקריב וכן ליטנא נטלן לאלכלן משמע דלכסן קאי ונראה ככהן העומד להקריב ראשון במשמרתו וכ"ד משמרות היו וכל שבת מתחדשת משמרה אחרת אס כן כל משמרה אינה משמרת אלף צ' פעמים בשנה ויחין שיש להם שני קצוות מצרכינן שהחיינו ולא כפירש"י דמנחות דמיירי ככהן שלא הקריב מעולם: **לְקַמֵּי מבוֹרֵן**. פירש"י דקאי אמנחות ולא נהירא דא"כ היכי קאמר דאם חמץ הוא וכו' והא אמרינן (מנחות ד' נב:) כל המנחות צלות מנא וגרלה דקאי ארמשת מינין וה"ק לקט מכל מיני לחמשים כוית כו':

אמר רבא והוא **דאיבא** ע"ה **תוריתא** דנחמא. וכן קיימא לן דרנא בתראה הוא ולא צעינן שיהו צפרורין כוית כיון דאיבא תוריתא דנחמא לענין המוציא ואפילו נתבשלו לפירוש רש"י והא דמשמע צירושלמי דפרוסות קיימות מן כוית היינו לפי שכן דרך להיות תוריתא דנחמא^[כ] ככוית אצל פעמים דאפילו בפחות מכוית איבא תוריתא דנחמא: תוריתא דנחמא. נראה דהיינו כשנותני' הפרורין (י) צמים ואם המים מתלבנים מחמת הפרורין אולא ליה תוריתא דנחמא וכן היה רגיל רבינו **דוד** ממיי"ץ ללגן פרורין צמים צללה כדי לאלכלן בשחר בלא צרכה המוציא וצלא צרכת המזון שלא לאחר כדי שיתחוק ראשו ויוכל להגיד ההלכה: **לחם העשוי** לכותח פטור מן החלה. והיינו כעשאו כלמודים ופירש"י עיסה שמיצים צחמה וקשה דהא אמרינן במסכת חלה (פ"א משנה ה) כל שתחלתו עיסה וסופו סופגנין חייבין בחלה וכל שתחלתו סופגנין וסופו עיסה חייבין נמי בחלה ושתחלתו סופגנין וסופו נמי סופגנין פטור מן החלה ופסק ר"ת אס כן צניציל"ש ורישולא"ש דתחלתן עיסה מצרכין עליהן המוציא וחייבין בחלה אף על פי דסופן

סופגנין ומתחלה היה ר"ל ר"ת דדוקא חייבין בחלה דמזנת חלה בעודן עיסה דכתיב עריסותיכם והוא"ל שהיו מתחלה עיסה חייבין בחלה אצל מן המוציא פטורים דעכשיו הם סופגנין וז"ל דהא לעיל קמני נטלן לאלכלן מצרך עליהן המוציא גבי מנחה אף על פי דעכשיו הם סופגנין שהמנחות מטונגות בשמן. ורימשיי"ש אף על גב דחייבין בחלה שהיו עיסה מתחלה פטורין מהמוציא ואין מצרכין עליהם אלא בורא מיני מזונות דלית להו תוריתא דנחמא ואחר

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

ולא (י) מין דגן. שבמין דגן יש חילוק שאס עשאו פת הכל מודים שצריך לאחריו ג' צרכות: או. אף אס מין דגן הוא אלף שלא עשאו פת בשמים אלו נחלקו ר"ג וחכמים: **צמאי אוקימתא**. להבוא דלעיל דקמני ולבסוף צרכה אחת מעין שלש: **כר"ג אימא סיפא דרישא**. דההיא מתני' דמתני גבי הכוסס את

החטה דההיא רישא ידיה וקמני סיפא אין הפרוסות קיימות כו': **השפא**. אפילו אדריסא אמר ר"ג במתני' בתרייתא או מין דגן ולא עשאו פת מצרך אחריו ג' צרכות: **אין הפרוסות קיימות**. שנתחלתו פת ממש היה: **מיצעיא**. וכשנמוח מי גרע מדייסא: **אלא לאו רבנן היא**. דאמרי גבי דייסא צרכה אחת והאי נמי משנמוח לאו פת הוא והוי כדייסא: **והלכסא לא גרסינן**: **ריהטא**. הוא חציץ קדריה: **דחקלא**. בני כפר: **דמפשי ביה קמחא**. שמרצים צו קמח: **דמחואו**. בני כרך: **חביצא**. כעין שלנייקין"ק שמפררין בתוך האלפס לחם: **מנא אמינא לה**. דאפרורין כוית מצרכין המוציא: **היה**. ישראלים) עומד: **ומקריב מנחות**. ונתנה לכהן להקריבה: **אומר צדוך שהחיינו**. אס לא הביא מנחות זה ימים רבים: **נטלן לאכלן**. הכהן: **וסני עלה**. כלומר ותמן על המנחות מנחת מנחת ומנחת מרחשת הקריבות כשהן אפיות: **ויולן פוסקן**. כלומר צווען קודם קמינא ועושה אותן פתימין כויתים כדכתיב פתות אותה פתים (ויקרא ז).

אלמא פתימין כויתים מצרך עליהן המוציא: **פורין**. למנחות האפיות על המנחת ועל המרחשת קודם קמינא עד שמחזירן לסלתן: **הכי נמי**. דפלגי אהא דקמני מצרך המוציא: **והמינא לקט מכולן**. פתימי המנחות: **כוזם כו'**. ומדקאמר יואל צו ידי חובנתו צפסח משום אכילת מנא דמנאות עשה היא דכתיב(צערצ תאכלן מנאות והתם לחם צעינן דכתיב זה לחם עוני') אלמא לחם הוי ומצרך המוציא והא מתניתין על כרחך רבי ישמעאל היא דהא קמני לקט מכולן כוית אלמא בפתימין פחותין מכוית קאי: **בשערסן**. כשחור וגבולן יחד וחור ואפסאן. ערסן לשון עריסותיכסיס(והוא שאלגן כדדי אכילת פרס. שלא ישהה משתחיל ללכול שיעור כוית עד שגמר אכילת השיעור יותר מכדי אכילת חצי ככר של שמנה ציזים דהוי חצי ארבעה ציזים שהוא צירוף שיעור אכילה ואם שהה יותר אין האכילה מזטרפת והוא ליה כאוכל חצי זית היום וחצי זית למחר ואין צו חיוב כרת אס חמץ הוא: **ואי בשערסן והוא שאלגלו**. לשון יחיד מיצעי ליה: **הצ"ע**. ובשלא ערסן היא וכדקאמרת. והא דקמני דחשיב למיהוי לחם צבא מלחם גדול ובשאר מן הלחם שלא נפרס כולו אצל אס נפרס כולו לא חשיבי פתימין הפחותין מכוית ולא מצרכינן המוציא ואין יואל בהן ידי חובת מנא צפסח:

תוריתא דנחמא. תואר מראית הלחם: **כובא דארעא**. עושה מקום חלל צכירה ונותן בתוכו מים וקמח כמו שעושין באלפס: **גביל מרסח**. נותנים קמח ומים ככלי וצוחשין בך וסופכים על הכירה כשהיא נקסת: **נהמא דהנדקא**. צלץ שאופין בצפוד ומושחים אותו תמיד בשמן או צמי ציזים ושמן: **לחם העשוי לנוסח**. אין אופין אותו בתור אללא צחמה: כעצין

כך צרכת מעין שלש על המחיה ועל הכלכלה ור' יחיאל ז"ל היה מסופק

מסורת הש"ס

(א) נמשין זה שבת סג: וסס נסמן(, (ב) מנחות פה: (ג) שס, (ד) נעיל ו: (ה) עני רש"י מנחות פה: (ו) (שמות יב), (ז) דברים חן, (ח) וצמדנר טו, (ט) צ"מ נט:.

הגהות הב"ח

(א) גבי ולאר מין דגן וכו' וחכמים אומרים צרכה אחת מעין שלש שאני: (ב) רש"י ד"ה ולא מין: (ג) תוס' ד"ה חפ"ל וכו' כמו של ייקוק"ק. ג"כ כלומר שנתבשלו וא"כ קשה דמתניא לעיל וכו': (ד) בא"ד והתם לא מיירי בשנתבשו מ"מ מאי מדמה: (ה) ד"ה תוריתא דנחמא וכו' מניס דאם המים וכו' כד דוד ממין לשורות פדורים מניס כל הללה:

הגהות הגר"א

[א] גבי (טרוקנין חייבין בחלה) תלמי': [ב] שם כי אחא רבין אריי טרוקנין חייבין בחלה כלי':

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף. והא מנחות לא נחבשלו ולכך חשובין הפדורים לחם. ב. ובתוס' ר"ש הוסיף. ולפי ר"ת וריי שמחלקים בין מבושל לשאנו מבושל נחא דהכא בלא בשול כדפרישית.

לעזי רש"י

שלנייקין"ק [שלקיי"ק].
בחבטל המתבשל בתוך סיר וכו' פדוריו לחם ועוד.

מוסף רש"י

היה עומד ומקריב מנחות בירושלים. כגון שלא הקריב כהן זה עזיין מנחה עמימי או שהקריב מנחה חדשה כגון מנחת העומר (מנחות טו), ולרובן פותחין כוית. כל המנחות אפילו מנחת העומר פתימין כויתים, ולכפי מצרך הסכין המוציא ולי לא הוי כויתים אילו מצרך (שם). לקט מכולן כוית. פתימין שאין בהן כוית קאי ולא אחפסאן לן היבא, והא ליכא למימר דאמנחות קאי. דקמני ואם ממן הוא, וכל המנחות צלות מנא (שם שכתב). הכא בבאי עסקינן. דקמני לקט מכולן, בשערסן. שקינן הפדורין צדוד וגלגן ביזו ותבין והוי כוית (שם). ואי בשערסן. שגבול דהוי חתיכה אחת, שאבדלו מיבעי ליה. דכיון דתמי שאלגלן משמע דהכריע פדורין הם ולא חתיכה אחת שלא פיררה (שם). הכא בבאי עסקינן. דיואל צפרורין, בבא מלחם גדול. שעדיין הוא צעין הככר שבאו ממנו והוי חשוב וצר צרכה, בלכך פדורין נמי שלקטן ממנו חשובין ניטו ומצרך עליהן, אצל המנחות שפירכן ולא נשתייר מהן דבר חשוב. אימא לך דבעינן כוית, והאי חביצא נמי דקאמר אי אית בה כוית וכו', אע"פ שבא מלחם גדול, אי לא הוי הלחם צעין בעינן כוית לענין המוציא (שם). דאיבא עליה תוריתא דנחמא. שהיא כהן מראה לחם, ולא שיהו שרזי כל כך שאין נראה אס הם לא לחם או לאו (שם).